

2 HUDOBNO-PEDAGOGICKÉ SPOLKY V EURÓPE

Potrebu skvalitňovania a obohacovania hudobno-vzdelávacieho a hudobno-výchovného procesu v školskom i mimoškolskom prostredí sa okrem EAS snaží v Európe naplňať niekoľko organizácií a spolkov.

Medzi hlavné ciele takýchto organizácií patrí:

- *deklarovanie práva na hudobné vzdelanie pre každého človeka;*
- *podporovanie hudobného vzdelávania v celoživotnom kontexte;*
- *prezentovanie dôležitosti hudobnej výchovy v procese vzdelávania.*

Význam hudobno-pedagogických spolkov v Európe spočíva v možnosti kooperácie a utvárania kontaktov medzi členskými krajinami, v možnosti výmeny informácií medzi rôznymi hudobnými kultúrami Európy, ako aj možnosti inšpirácie v snahe o skvalitňovanie hudobno-vzdelávacieho i hudobno-výchovného procesu.

Z hľadiska predmetu a cieľov činnosti v hudobno-pedagogickej oblasti, z hľadiska histórie pôsobenia týchto spolkov v európskom priestore a z hľadiska ich nadnárodného významu medzi významné hudobno-pedagogické spolky v Európe zaraďujeme nasledovné:

- European Association for Music in Schools – Európska asociácia pre školskú hudobnú výchovu (EAS);
- European Music Council – Európska hudobná rada (EMC);
- European Music School Union – Asociácia základných umeleckých škôl – (EMU);
- International Union of Music Competitions for youth – Európska únia hudobných súťaží pre mládež (EMCY);
- *Zo svetových hudobno-pedagogických organizácií a spolkov, ktoré významne pôsobia v európskom priestore si dovoľujeme uviesť spoločnosti:*
- International Society for Music Education (ISME);
- Orff-Schulwerk Forum Salzburg;³⁶

2.1 European Music Council

Nezisková organizácia European Music Council – Európska hudobná rada (EMC)

je regionálnym združením medzinárodnej International Music Council (IMC). IMC bola založená v roku 1949 na požiadavku generálneho riaditeľa UNESCO ako neštátny poradenský orgán vládnej organizácie pre hudobné záležitosti. V roku 1972 bola v rámci IMC sformovaná Európska regionálna skupina, v roku 1992 premenovaná na European Music Council so sídlom v Bonne. Je základňou pre regionálne National Music Councils a ďalšie hudobné organizácie.

EMC združuje hudobné organizácie v troch kategóriách: národné hudobné rady reprezentujúce hudobné dianie danej krajiny, medzinárodné a európske organizácie zamerané na špecifickú oblasť hudobného diania, národné organizácie zamerané na špecifickú oblasť hudobného diania regionálneho charakteru.

Úlohami organizácie je v súlade s poslaním IMC predovšetkým podporovať všetky formy hudobného života, kultúry a vzdelávania v Európe:

- *sledovať dostupnosť prístupu k hudbe pre všetkých;*
- *podporovať snahy, ktoré toto právo zabezpečujú;*
- *dostatočne informovať o hudbe a práve slobodného prístupu k hudbe;*
- *hájiť hudobné záujmy všade, kde je to potrebné.*

EMC rešpektuje všetky hudobné kultúry, čím podporuje vzájomnú komunikáciu medzi ľuďmi z rôznych hudobných kultúr a podporuje ich spolunažívanie. Zaoberá sa tiež autorskými a kultúrnymi právami umelcov, kultúrnymi sieťami, kultúrnou rozmanitosťou, európskou kultúrnou politikou, vzdelávaním a odbornou prípravou.³⁷

³⁶ Slovenský názov uvádzame iba pri tých spoločnostiach, pri ktorých je tento slovenský ekvivalent zaužívaný a ustálený

³⁷ *European Music Council*. [online] [cit. 12.12.2014] Dostupné na <www.emc-imc.org>

2.2 International Union of Music Competitions for Youth

International Union of Music Competitions for Youth – Európska únia hudobných súťaží pre mládež (EMCY) združuje približne 60 hudobných súťaží pre mládež do 25 rokov na národnej a medzinárodnej úrovni a mladých hudobníkov rôznych kultúr. Sídлом EMCY je Mníchov.

Úlohou únie je rozvoj hudobných súťaží v európskych krajinách s dôrazom na didaktické princípy a záujmy hudobníkov a tiež vybudovanie siete organizátorov hudobných súťaží. Umožňuje výmenu praktických aj teoretických skúseností a poznatkov zo súťažnej praxe. Jej základnou myšlienkou je viera v posilňovanie aktívneho muzikovania prostredníctvom súťaží.

Prioritami je zabezpečenie kvalitnej úrovne členských hudobných súťaží - preto vypracováva jednotné kvalitatívne štandardy pre súťaže, ktoré umožňujú stať sa jej členom. Zároveň prihliada na rôznorodosť jednotlivých súťaží v rôznych krajinách, pretože každá z nich má svoje špecifiká a tradície.

Svoje ciele realizuje únia prostredníctvom projektov a plánov, ktoré slúžia na podporu mladých hudobníkov, hudby a hudobnej výchovy.

EMCY spolupracuje s víťazmi jednotlivých súťaží v členských štátoch, vyzýva ich na účasť vo svojich projektoch a sprostredkováva im vystúpenia na koncertoch v Európe.

Pravidelne organizuje konferenciu pre pedagógov a organizátorov súťaží, pre mladých hudobníkov organizuje koncerty, výlety a workshopy.

Udržiava kontakty s množstvom hudobných organizácií a inštitúcií ako ISME, IMC, EMC, EMU, World Federation of International Music Competitions a tiež s Radou Európy, Európskou úniou a UNESCO.³⁸

2.3 European Music School Union

Nezisková a neštátna European Music Schools Union – Asociácia základných umeleckých (hudobných) škôl v Európe (EMU)³⁹ so sídlom v Utrechte predstavuje nadnárodnú platformu pre inštitúcie, ktoré sa zaoberajú základným hudobným vzdelávaním.

Úlohami asociácie je: podporovanie odborného hudobného vzdelávania a hudobnej praxe, spolupráca pri výmene informácií vo všetkých otázkach týkajúcich sa základného hudobného školstva, podporovanie študijnej výmeny študentov, učiteľov, orchestrov, zborov a hudobných zoskupení, rozvíjať záujmy kompetentných vedúcich v otázkach hudobného vzdelávania vo všeobecnosti, udržiavať kontakt so zainteresovanými organizáciami ako UNESCO, EMC a iné.

Činnosť EMU predstavuje organizovanie festivalov pre mladých – European Youth Music Festival, vzdelávacích seminárov ohľadom manažmentu hudobnej školy (ZUŠ) a seminárov pre riaditeľov hudobných škôl (ZUŠ).⁴⁰

2.4 International Society for Music Education

International Society for Music Education (ISME) je najvýznamnejšou organizáciou pre hudobné vzdelávanie na svete. Mnohé paralelné hudobno-pedagogické organizácie ako EAS, či EMU vznikli v Európe najmä z toho dôvodu, že vznikla potreba riešiť hudobno-edukačné problémy v Európe a ISME ako celosvetová organizácia bola pre Európu „administratívne vzdialená“. Taktiež sa ukázalo, že ten istý hudobno-pedagogický problém je na jednotlivých kontinentoch sveta diametrálne odlišný a hľadanie jeho riešenia je veľmi zložitú. Tento poznatok viedol k vzniku partnerských organizácií na jednotlivých kontinentoch. Dnes samozrejme ISME úzko spolupracuje s európskymi hudobno-pedagogickými organizáciami. Združuje pedagógov hudby na všetkých stupňoch vzdelávania – pedagógov pre vzdelávanie od raného veku, školské vzdelávanie, stredoškolských a vysokoškolských pedagógov, študentov a budúcich pedagógov hudobnej výchovy, hudobníkov a muzikoterapeutov.

³⁸ *International Union of Music Competitions for Youth*. [online] [cit. 12.12.2014] Dostupné na <<http://www.emcy.org>>

³⁹ EMU je nadnárodná organizácia pre národné asociácie hudobných škôl v Európe. Nakoľko v európskych krajinách existujú zväčša len hudobné školy, model ZUŠ je česko-slovenským špecifikom. Naše členstvo v EMU zastupuje „Asociácia základných umeleckých škôl“ a v rámci nej samozrejme hudobné odbory. Pre slovenské prostredie teda existuje názov organizácie ako Asociácia základných umeleckých škôl v Európe.

⁴⁰ *European Music School Union*. [online]. [cit. 12.12.2014] Dostupné na <http://www.musicschoolunion.eu/>

Predchodcom ISME bola česká Společnost pro hudební výchovu, ktorú v roku 1934 založil Leo Kestenber, významná osobnosť hudobnej pedagogiky, a ktorej činnosť trvala do roku 1938. Tvorila centrálu pre medzinárodnú hudobnú výchovu.⁴¹ Po zániku tejto centrály so sídlom v Prahe bola ISME oficiálne založená v roku 1953 a stala sa prvou medzinárodnou organizáciou pre hudobné vzdelávanie vôbec. Sídlom medzinárodnej kancelárie je Nedlands v Austrálii. Je sesterskou spoločnosťou IMC a UNESCO. Pôsobí vo viac ako 70 krajinách a pravidelne usporadúva svetové, regionálne konferencie, semináre a workshopy.

Ciele a poslanie spoločnosti vychádzajú z názoru, že každý človek má právo na hudobné vzdelanie a to v každom veku. Hudobný život sa snaží podporovať vytvorením svetovej komunity učiteľov hudobnej výchovy navzájom sa rešpektujúcich a podporujúcich, rozvíjaním ich interkultúrneho porozumenia a spolupráce.

ISME zdôrazňuje niekoľko základných myšlienok:

- *verí, že bohatstvo a rozdielnosť hudobných kultúr vo svete dáva príležitosť k interkultúrnej výmene poznatkov a informácií v učení;*
- *spolupráca medzi krajinami dáva priestor pre nové poznatky, porozumenie a mier;*
- *hájí umožnenie prístupu všetkých ľudí k hudobnému vzdelávaniu;*
- *aktivita v rôznych odvetviach hudby a hudobného vzdelávania je užitočná pre blaho jednotlivca i spoločnosti;*
- *rešpektovanie každého druhu hudby v hudobnom vyučovaní*
- *umožnenie prístupu k hudbe pre každého človeka.*⁴²

K činnosti organizácie patrí každoročné organizovanie svetových a regionálnych kongresov ISME, ktoré sú spojené s výročným kongresom EAS. V záujme udržiavania kontaktov s členmi na lokálnej a personálnej úrovni boli vytvorené pridružené národné organizácie ISME- INAs, reprezentujúce hudobnú kultúru daného národa.⁴³

2.5 Orff-Schulwerk Forum Salzburg

Orff-Schulwerk Forum so sídlom v Salzburgu, založené v roku 1983, vykonáva svoju činnosť v úzkej spolupráci s Carl Orff-Institut Salzburg, der Carl Orff Stiftung Diessen am Ammersee, Orffovým centrom v Mníchove a všetkými spoločnosťami Orffovho Schulwerku.

Úlohou Orff-Schulwerk Forum je zhromažďovať informácie o práci s Orffovým Schulwerkom na celom svete, sprístupniť ich verejnosti a podporovať ich výmenu.

Ďalšími úlohami fóra je:

- udržiavať kontakty medzi spoločnosťami Orffovho Schulwerku, Orffovými školami, absolventmi Carl Orff-Institut a všetkými osobnosťami, ktoré podporujú Orffov Schulwerk;
- informovať o histórii a prítomnosti Orffovho Schulwerku prostredníctvom kurzov, seminárov a publikačnej činnosti.

Fórum dvakrát ročne vydáva informačný časopis Orff Schulwerk Informationen, ktorý na medzinárodnej úrovni prináša aktuálne témy o elementárnom hudobnom a tanečnom vzdelávaní a o všetkom, čo sa deje v súvislosti s Orffovým Schulwerkom.⁴⁴

⁴¹ Leo Kestenber, významná osobnosť hudobnej pedagogiky, bol zodpovedný za medzinárodné aktivity spoločnosti a pod jeho vedením bolo v priebehu niekoľkých rokov zorganizovaných niekoľko hudobno-pedagogických kongresov – 1936 v Prahe, 1937 v Paríži a v 1938 vo Švajčiarsku. Kongres v Prahe v roku 1936 bol prvým medzinárodným kongresom pre hudobnú výchovu a zúčastnilo sa ho viac ako 600 delegátov z celého sveta. Poslaním kongresu bolo sprostredkovať výmenu skúseností s výučbou hudobnej výchovy a prezentovať rôzne systémy hudobného vzdelávania po celom svete. Úspešný priebeh konferencie dal podnet na založenie medzinárodnej centrály pre hudobnú výchovu v Prahe, ktorej činnosť trvala do roku 1938, kedy spoločnosť musela z politických dôvodov svoju činnosť ukončiť. podľa ZUBÍČKOVÁ, P. Srovnávací hudební pedagogika a její vývoj. In *Hudební výchova 2009. Webová konference KHV PdF OU*. Katedra hudební výchovy. Ostravská univerzita. [online]. 2009 [cit.20.6.2012] Dostupné na <http://konference.osu.cz/khv/2009_2/index.php?id=>

⁴² *ISME Vision and Mission*. [online]. [cit. 12.12.2014] Dostupné na <http://www.isme.org/index.php?option=com_content&view=article&id=29:isme-vision-and-mission&catid=1:general-information&Itemid=5>

⁴³ *International Society for Music Education*. [online]. [cit. 20.12.2014] Dostupné na <<http://www.isme.org/>>

⁴⁴ *About Orff-Schulwerk Forum Salzburg*. [cit 12.12.2014] Dostupné na <<http://www.orff-schulwerk-forum-salzburg.org/>>

2.6 Spolupráca Európskej asociácie pre školskú hudobnú výchovu s hudobno-pedagogickými spolkami

V začiatkoch svojho kreovania poskytla Európskej asociácii pre školskú hudobnú výchovu zázemie Arbeitsgemeinschaft der Musikerzieher Österreichs (AGMÖ) v osobe svojho predsedu Wolfa Peschla, ktorý v rokoch 1992 a 1993 vykonával i prezidentskú funkciu EAS.

V prvých rokoch existencie EAS bola nevyhnutná dohoda EAS s európskou hudobnou konferenciou – Conférence Européenne de la Musique (CEM), z ktorej vzišla formulácia závažného dokumentu EAS Charty o hudobnom vzdelávaní na všeobecno-vzdelávacích školách v Európe.⁴⁵

V roku 1994 začala spolupráca EAS s ISME a EMC, s ktorými v ten rok usporiadali konferenciu v Bratislave. Za prítomnosti týchto troch spolkov a tiež AGMÖ bola sformulovaná výzva *Hudobné vzdelanie pre všetkých. Európska hudobná rada protestuje proti vyjadreniu UNESCO*, ktorá v tom čase reagovala na tzv. *Draft Declaration* z roku 1993, v ktorej je vyjadrená jednostranná podpora pre udelenie finančných dotácií prírodovedným a technickým odborom vo vzdelávaní, pričom umelecká zložka výchovy ostala bez povšimnutia. V protestnej výzve boli vlády a politici vyzvaní k uznaniu zodpovednosti za kultúrny rozvoj vytvorením dostatočnej podpory a zohľadneniu dôležitosti hudobnej výchovy na všeobecno-vzdelávacích školách v Európe.⁴⁶

Najdlhšia spolupráca EAS trvá so spolkami EMC a ISME. V roku 2008 sa kongres EAS uskutočnil v rámci svetovej konferencie ISME v Bologni a nasledujúce obdobie prehľadli spolky svoju spoluprácu spojením kongresu EAS s regionálnou konferenciou ISME, ktorá sa uskutočňuje spravidla každé dva roky.

Ďalším dôležitým krokom bolo pôsobenie niekdajšieho prezidenta a dlhoročného člena EAS Franza Niermanna v predstavenstve ISME v rokoch 2008 – 2010 a následne jeho pôsobenia v ISME ako člena. Úlohou jeho členstva je posilnenie spolupráce ISME s odborníkmi z celej Európy a ich európskymi ako aj národnými hudobno-vzdelávacími asociáciami.

2.7 Regionálne združenia hudobných pedagógov v Európe –Arbeitsgemeinschaft der südlichen Länder Europas a Arbeitsgemeinschaft der nordlichen Länder Europas

V kontexte témy dizertačnej práce je potrebné spomenúť ešte dve združenia, ktoré integrovali hudobných pedagógov z vysokoškolských pracovísk vybraných regiónov Európy. Existenčne staršou je Arbeitsgemeinschaft der südlichen Länder Europas – ArGe Süd určená hudobným pedagógom z južných krajín Európy. Po roku 2000 sa do spolupráce pripojili aj stredoeurópske krajiny a názov sa rozšíril na ArGe Mitte-Süd – Arbeitsgemeinschaft der mittel und südlichen Länder Europas, pre hudobných pedagógov stredo- a juhoeurópskych krajín.

ArGe Süd vznikla z iniciatívy hudobných pedagógov nemecky hovoriacich štátov počas kongresu ISME v roku 1982 v Bristole. Štyria zakladajúci členovia – Walter Baer zo Švajčiarska, Johanna Blum z Talianska, Joseph Sulz z Rakúska a Dieter Zimmerschied z Nemecka koncipovali v začiatkoch túto organizáciu ako organizáciu nemecky hovoriacich štátov. Po prvých rokoch existencie EAS si hovorca ArGe Süd Josef Sulz pozval k účasti v tomto prestížnom vedeckom, hudobno-pedagogickom združení aj kolegov z bývalých postkomunistických krajín,⁴⁷ na základe ich vedeckej prezentácie v hudobnej pedagogike.⁴⁸

ArGe Süd bolo dobrovoľné združenie hudobných pedagógov, ktoré pracovalo bez štatútu a svojho hovorcu malo v osobe Josefa Sulza z Rakúska, dlhoročného vysokoškolského hudobného pedagóga.

Každoročné stretnutia ArGe Süd mali štvordňové trvanie a v poslednom desaťročí sa uskutočnili vždy na konci mesiaca augusta. ArGe Süd bolo vedecké grémium, na ktorom odzneli referáty i koreferáty na danú tému, ktorá sa vybrala z navrhnutých tém už na stretnutí rok vopred. Rokovacím jazykom počas existencie ArGe Süd bola nemčina.

⁴⁵ vid' podkapitolu 3.2.2

⁴⁶ PESCHL, G.: Die Europäische Arbeitsgemeinschaft Schulumusik. In: *Musikerziehung in Österreich*. Holzhausen. 1997. s. 203-204.

⁴⁷ Irena Medňanská bola prizvaná k spolupráci v roku 1998.

⁴⁸ V roku 2001 sa stretnutie ArGe Süd uskutočnilo na Slovensku v Žiline, jeho organizátorom bola práve vzniknutá katedra hudby Fakulty prírodných vied Žilinskej univerzity v Žiline a hlavnou organizátorkou bola Irena Medňanská, ktorá pomáhalá so vznikom katedry hudby na ŽU v Žiline.

Témy a najmä výsledky z rokovania ArgeSüd sa mnohokrát stávali tematickými okruhmi pre výber témy kongresov EAS. Posledné stretnutie tohto združenia pod názvom ArGe Süd sa uskutočnilo v roku 2009 v Innsbrucku, kde sa už funkcie hovorca zo zdravotných dôvodov a tiež pokročilého veku Josef Sulz vzdal. Nakoľko v Európe, a najmä v nemecky hovoriacich krajinách, kde má hudobná pedagogika ako vedná disciplína najväčšie zázemie existuje mnoho profesijných združení, ArGe Süd sa integrovala do stavovskej organizácie Forum europäische Musikpädagogik na čele so Stefanom Orgassom z Folkwang Universität der Künste v Essene v Nemecku. Prvé stretnutie nového združenia sa uskutočnilo v roku 2010 v Grazi. Aj toto združenie pokračuje ako spolok záujemcov a nadšencov bez štatútu a iných legislatívnych pravidiel, z vnútornej potreby stretávať sa a diskutovať o naliehavých otázkach teoretickej a praktickej hudobnej pedagogiky.⁴⁹

Na Hochschule für Musik und Theater Rostock sa z iniciatívy tamojšej vedúcej hudobného inštitútu Renate Kafurke realizovali po roku 2000 spoločné projekty medzi severo-nemeckým Rostockom a severskými krajinami Švédskom, Nórskom a Fínskom. Išlo o mobilné projekty študentov a pedagógov, praktické workshopy, prednášky a semináre, ktoré mali pomerne veľký informačný význam. Táto intenzita spolupráce, ktorá bola prínosom do európskej hudobnej pedagogiky vošla do histórie ako združenie pre hudobných pedagógov severských krajín ArGe Nord – Arbeitsgemeinschaft der nordlichen Ländern. Jej trvanie však bolo veľmi krátke (cca 5 rokov) a nemala stabilnú koncepciu. Sama deklarovala, že je výmenou medzi inštitútmi hudby na univerzitnej úrovni, ktorá prezentuje momentálnu úroveň študijných programov, alebo špecifiká tej ktorej inštitúcie.⁵⁰

⁴⁹ *Forum Europäische Musikpädagogik*. [online]. cit. 20.6.2012] Dostupné na <www.femp.info>

⁵⁰ MEDŇANSKÁ, I. Inštitút hudobného a výtvarného umenia. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove. Ul.17. novembra, Prešov. 22.2. 2012. Osobná komunikácia.